

AC-54

Seat No. _____

B. A. (Sem. IV) Examination

March - 2019

Sanskrit : C.C.-403

(१) पञ्चतन्त्रे मित्रभेदम् (२) व्याकरणम् ।

Time : 3 Hours]

[Total Marks : 70

१ (अ) गमे ते भेनो अनुवाह करो :

८

(१) कस्मिंश्चिज्जलाशयेऽनागतविधाता प्रत्युत्पन्नमतिर्यद्-
भविष्यश्चेति त्रयो मत्स्याः सन्ति । अथ कदाचित्तं जलाशयं
दृष्ट्वा गच्छद्भिर्मत्स्यजीविभिरुक्तम् - यदहो, बहुमत्स्योऽयं
हृदेः । कदाचिदपि नास्माभिरन्वेषितः । तदद्य
तावदाहारवृत्तिः सञ्जाता । सन्ध्यासमयश्च संवृत्तः । ततः
प्रभातेऽत्रागन्तव्यमिति निश्चयः अतस्तेषां तत्कुलिशपातोपमं
वचः समाकर्णयानागतविधाता सर्वान्मत्स्यानाहूयेदमूचेअहो,
श्रुतं भवद्भिर्यन्मत्स्यजीविभिरभिहितम् ।

(२) अस्ति कस्मिंश्चित्पर्वतैकदेशे वानरयूथम् । तच्च
कदाचिद्धेमन्तसमयेऽतिकठोरवात संस्पर्शवेपमानकलेवरं
तुषारवर्षोद्धतप्रवर्धन - धारा निपातसमाहतं न
कथञ्चिच्छान्तिमगमत् । अथ केचिद्धानरा वह्निकणसदृशानि
गुञ्जाफलान्यवचित्य वह्निकाण्डा फूत्कुर्वन्तः
समन्तात्स्थुः । अथ सूचीमुखो नाम पक्षी तेषां ते वृथाया
समवलोक्य प्रोवाच - भोः सर्वे मूर्खा यूयम् । नैते
वह्निकाणाः गुञ्जाफलानि एतानि । तत्किं वृथा श्रमेण ।

(૩) તદાકર્ણ્ય ધર્મબુદ્ધિરાહ - 'ભદ્ર એવં ક્રિયતામ્' તથાઽનુષ્ટિતે દ્વાવપિ તૌ સ્વગૃહં ગત્વા સુખેન સંસ્થિતવન્તૌ । અથાન્યસ્મિન્નહનિ પાપબુદ્ધિર્નિશીથેઽટવ્યાં ગત્વા તત્સર્વં વિત્તં સમાદાય ગર્તં પૂરયિત્વા સ્વભવનં જગામ । અથાન્યેદ્યુર્ધર્મબુદ્ધિં સમખ્યેત્ય પ્રોવાચ - 'સખે બહુકુટુમ્બા વયં વિત્તાભાવાત્સીદામઃ । તદ્ ગત્વા તત્ર સ્થાને કિઞ્ચિન્માત્રં ધનમાનયાવઃ ।' સોઽબ્રવીત્ - 'ભદ્ર, એવં ક્રિયતામ્' અથ દ્વાવપિ ગત્વા તત્સ્થાનં યાવત્ખનતસ્તાવદ્રિક્તં ભાણ્ડં દૃષ્ટવન્તૌ ।

(બ) ગમે તે બે સંદર્ભ આપી સમજાવો : ૫

- (૧) ત્યાજ્યં ન ધૈર્યં વિધુરેઽપિ કાલે ।
- (૨) અનિર્વેદઃ શ્રિયો મૂલમ્ ।
- (૩) આત્માનં સતતં રક્ષેદ્દારૈરપિ ધનૈરપિ ।
- (૪) આત્મવત્સર્વભૂતાનિ વીક્ષન્તે ધર્મબુદ્ધયઃ ।

૨ પંચતન્ત્રને આધારે પ્રાણીકથાની લાક્ષણિકતાઓ સ્પષ્ટ કરો. ૧૪

અથવા

૨ પંચતન્ત્રની કથાઓને આધારે પ્રાપ્ત થતા બોધને જણાવો. ૧૪

૩ 'સિંહ - શૂગલ - કથા'નો સાર આપી તેમાં વ્યક્ત થતો બોધ સ્પષ્ટ કરો. ૧૪

અથવા

૩ પ્રાણીકથાનો ઉદ્ભવ અને વિકાસ વિગતે ચર્ચો. ૧૪

૪ ગમે તે બે વિશે ટૂંકનોંધ લખો :

૧૪

- (૧) પંચતંત્રના કર્તાનું જીવન
- (૨) પંચતંત્રની પાઠ-પરંપરા
- (૩) મૂર્ખકચ્છપકથા ।
- (૪) વાનર-ચટકયો: કથા ।

૫ એક-બે વાક્યમાં જવાબ આપો : (ગમે તે સાત)

૧૪

- (૧) પંચતંત્રમાં આવેલ 'તંત્ર' શબ્દને સમજાવો.
- (૨) પંચતંત્રના કર્તા કોણ છે ?
- (૩) સગર્ભા ટિંટોડીએ પ્રસુતિકાળ નજીક આવતાં ટિંટોડાને શું કહ્યું ?
- (૪) ચકલીના વિલાપથી દુ:ખી થયેલા કાષ્ઠકૂટે શું કહ્યું ?
- (૫) વજ્રદંષ્ટ્ર સિંહના સેવક કોણ-કોણ હતા ?
- (૬) દિવ્ય પ્રમાણ અંગે પાપબુદ્ધિ શું કહે છે ?
- (૭) અસ્ ધાતુનું આજ્ઞાર્થ પ્ર.પુ.એ.વ.નું રૂપ આપો.
- (૮) ચિ ધાતુનું આજ્ઞાર્થ બી.પુ.એ.વ.નું રૂપ આપો.
- (૯) બ્રૂવીત રૂપ ઓળખાવો.
- (૧૦) કુર્વન્તુ રૂપ ઓળખાવો.
- (૧૧) दा ધાતુનું વિધ્યર્થ પરસ્મૈપદ પ્ર.પુ.એ.વ.નું રૂપ આપો.
- (૧૨) સ્યુ: રૂપ અસ્ ધાતુનું રૂપ ઓળખાવો.